

A Nemzetközi Olvasástársaság 21. Világkongresszusa Budapesten

Steklács János

Betűhidak, a műveltség összeköt – Building Literacy Bridges

2006. augusztus 7-e és 10-e között került megrendezésre Magyarországon az olvasás ügyének egyik talán legnagyobb eseménye, az IRA (Nemzetközi Olvasástársaság) Olvasáskongresszusa. A két évente megrendezendő esemény a Fülöp-szigetéről, Manilából érkezett meg Budapestre, két év múlva pedig Costa Rica fővárosában, San Joséban fognak találkozni az olvasáskutatás szakemberei, érdeklődői.

Az igen rangos eseménynek az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Természettudományi Kara adott otthont, míg a nyitó fogadás az Országos Széchényi Könyvtár aulájában került megrendezésre. A rendezvény hazai szervezője, házigazdája a Magyar Olvasástársaság volt, az előkészítésért, az erőfeszítésért és a hatalmas munkáért elsősorban a társaság elnökét, Nagy Attilát illeti köszönet.

A kongresszus első napján, a megnyitó plenáris ülésen Timothy Shanahan, a Nemzetközi Olvasástársaság elnöke és Nagy Attila, a HUNRA elnöke mondta el üdvözlő szavait a világ minden kontinenséről érkezett, közel hatszáz fős publikum előtt. Az ülésen meghallgattuk a kongresszus fővédnökének, Sólyom László köztársasági elnöknek a köszöntőjét, aki a következő szavakkal kezdte a kongresszusnak írott levelét:

„Ezen a konferencián egyszerű résztvevőként otthon érezhetném magam. Kisdiákként megismertem az olvasás gyönyörűségét, s azt máig megőriztem.”

A plenáris ülés további részében három igencsak különböző, ám a maga nemében egyaránt tartalmas és érdekes, igazi élményt nyújtó előadást hallottunk. Először Korzensky Richárd tartott előadást *Kolostor, olvasás és iskola* címmel. Érzésem szerint ez kitűnően megadta az alaphangot a későbbiekhez, hiszen az előadó szavaiból más földrésről érkezők is meg kellett, hogy értsék egy kicsit sorsukat, ezt a különös közép-európaiságot. Ezután Berecz András mutatta meg magyaroknak és nem magyaroknak egyaránt anyanyelvünk igazi ízét-zamatát. A *Királyról és a Bolondról* szóló mese mindenkit elkápráztatott, magyarul és kitűnő angol nyelvű változatában is. Az eredetivel versengő fordítást Boros Attilának köszönhetjük. Végül Andreas Schleicher, a PISA-vizsgálatok koordinátora tartott előadást, amelyben az elmúlt évek tendenciáit értékelte a szövegértés képességének változása területén. A plenáris ülést követően angol és magyar nyelvű szekciókban folytatódott az előadások.

A magyar nyelvű szekciók programja ugyanazt a sokszínűséget és változatosságot nyújtotta, amit az angol nyelvű előadások során tapasztaltunk. Néhány előadásnak az ismeretek, tapasztalatok megosztása, másoknak a tudományos alaposág volt a rendezőelve. Hallgattunk esszét, amely a kor kihívásait, a jelenlegi kulturális állapotokat és az olvasás összefüggéseit taglalta, volt olyan előadás,

amely egy-egy sikeres program tapasztalatait kívánta megosztani a hallgatósággal, míg mások tudományos megalapozottságú kutatási beszámolóval készültek. A több mint hetven magyar nyelvű előadás, huszonnégy szekcióülés keretében zajlott, így sokszor sajnáltuk, – ahogy ez már lenni szokott – hogy lemaradtunk több érdekesnek ígérkező programról. Mégis jó volt azt érezni, hogy a sokszor elszomorító kutatási eredmények ellenére is a társadalmi élet avatott szakemberei nagy elánnal analizálják, kutatják az olvasás helyzetét, lehetőségeit, illetve, hogy számos próbálkozás, kísérlet folyik a könyvtárakban, iskolákban és a felsőoktatásban, amelyeknek célja az olvasás jelenségének, természetének megismerése, válaszadás a kihívásokra.

Ha tematizálni szeretnénk az elhangzott előadásokat, azt tapasztaljuk, hogy az olvasáspedagógia, a könyvtár világa, a gyermekirodalom és az olvasásszociológia játszották a főszerepet a világkongresszus magyar nyelvű szekcióiban. Ezen azért nem lepődünk meg, hiszen ha az olvasást, mint társadalmi, civilizációs és kultúrahordozó jelenséget tekintjük, az elmúlt évtizedek krízise, az erre való reagálás szükségszerűsége, a beavatkozás, változtatás igénye éppen ezeken a területeken jelenti a legnagyobb kihívást. A közel nyolcvan előadás közül most csak néhány gondolat, újdonság bemutatását tűzhetjük ki célul, az elhangzott beszámolók, előadások közül jó néhány olvasható, megtekinthető a Magyar Olvasástársaság honlapján (www.hunra.hu).

Az olvasáspedagógia területén a kisiskolások, a felső tagozatosok és a középiskolás tanulók olvasástanulásáról, az olvasási képességét fejlesztő programokról több előadást is hallhattunk. Az egyik olvasáspedagógiai szekcióban Apáti Lajosné, Tölgyszéki Attila és Fenyvessyné Békei Gabriella, a budapesti Váci Utcai Énekzenei Általános Iskola magyartanárai vállalkoztak arra, hogy bemutassák, hogyan, milyen ötletekkel, módszertani eljárásokkal lehet az irodalomórát, a házi olvasmányokat érdekesebbé, értékeesebbé tenni a gyerekek számára. A három előadó meg tudta győzni a hallgatóságot arról, hogy igenis van válasz, van megoldás ezekre a kérdésekre. Ugyanezt tette Kovács Ágnes, aki a székelyudvarhelyi Móra Ferenc Általános Iskolából érkezett. Ő arra mutatott kitűnő példát előadásában, hogyan lehet az olvasás iránt elkötelezetté tenni a gyerekeket a multimédiás számítástechnika segítségével hívásával.

A könyvtárosok képviseletében meglehetősen sok résztvevője volt a kongresszusnak, így a könyvtárak működéséről, mindennapi kihívásairól szóló előadások hallgatói reális képet kaphattak a könyvtárak jelenlegi helyzetéről, a könyvtárosok munkájáról. Moldován István például az Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtár Osztályának tevékenységébe, legfrissebb adataiba engedett bepillantást. Előadásából kiderült, hogy a MEK látogatóinak száma örvendetesen és látványosan gyarapszik, valamint megtudhattuk, hogy milyen tendenciák érvényesülhetnek az e-könyvtárak életében az elkövetkező évtizedben.

Hock Zsuzsanna előadásában már nem a virtuális, hanem az ízig-vérig létező könyvtárak világába kalauzolta hallgatóit. Arra kereste a választ, hogyan tölthet be a kisebb közösségek életében jelentkező valós társadalmi igényeknek megfelelő funkciót a könyvtár, azaz hogyan lehet híd ember és könyv, ember és ember

között. Beszámolójából számos olyan ötletet kaptak a szakemberek, amelyek a tapasztalatok szerint nagyon jól működnek a gyakorlatban.

Az olvasásszociológiai témájú beszámolókból, előadásokból sem volt hiány. Ezek az előadások az olvasási, könyvtárhasználati szokások változásáról, ezek irányáról számoltak be, valamint az olvasás társadalmi státuszáról, fontosságáról szóltak, illetve ezeket elemezték különféle módszerekkel. Az egyik ilyen szekcióban Nagy Attila és Péterfi Rita elemezték a 2005 őszi OSZK és a TÁRKI által szervezett közös, országosan reprezentatív, a különböző társadalmi rétegek olvasási szokásait vizsgáló felmérésének adatait. Az előadóktól megtudtuk, hogy az olvasási szokások területén is nyílik az olló, a társadalmi rétegek drámai módon elszakadnak egymástól. Nagy Attila rámutatott előadásában arra is, hogy az internet használók jellemzően fiatalok, nagyobb városokban élnek, akikre jellemző, hogy könyvet olvasnak, könyvtárba járnak. Az előadásból megtudtuk, hogy a társadalom szempontjából az olvasók kisebbséget képeznek, akik körében az előnyök, míg a nem olvasó többség oldalán a hátrányok halmozódnak fel egyre inkább, tehát az előadó szavaival élve: „*a kulturális szakadékok mélyülnek, szélesednek*”.

Péterfi Rita Pierre Bourdieu kulturális tőkére vonatkozó elméletéből indult ki, és bizonyította ennek létjogosultságát a magyar társadalomban. Az előadás különösen érdekes gondolata, hogy a kulturális tőke felhalmozódásának jelenlegi módja a társadalmi rétegek elszakadásának egyik tényezője.

Jankovics Marcell megnyitja a Pannónia Filmstúdió rajzfilmjeinek háttér- és fázisrajzaiból készült kiállítást

Mesét mond Bercz András